

Paviršinių vandens telkinių ir jų pakrančių tvarkymas

Paviršinių vandens telkinių tvarkymą reglamentuojantys teisės aktai

Paviršinių vandens telkinių tvarkymą reglamentuoja [Paviršinių vandens telkinių tvarkymo reikalavimų aprašas, patvirtintas 2014 m. gruodžio 16 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1 – 1038 „Dėl Paviršinių vandens telkinių tvarkymo reikalavimų aprašo patvirtinimo“ \(toliau – Aprašas\)](#). Šiame teisės akte išvardyti tvarkymo objektai, aprašomos dokumentų rengimo ir pateikimo tvarkos procedūros, tvarkymo darbų rūšys, jų apimtys ir kiti reikalavimai. Tai svarbiausias teisės aktas, nusakantis vandens telkinių ir jų pakrančių tvarkymo reikalavimus ir procedūras, bet ne vienintelis, reglamentuojantis aplinkosaugos reikalavimus.

Atliekant paviršinių vandens telkinių tvarkymo darbus privaloma laikytis ne tik šiame Apraše, bet ir kituose teisės aktuose nustatytų reikalavimų.

1. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas

20 straipsnis. Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonos ir pakrantės apsaugos juostos ir veiklos jose reglamentavimas:

- Jeigu dėl įvykusios kranto erozijos (vandens telkinio kranto linijos pasislinkimo) nebeužtikrinamas Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme nurodytas reikalavimas dėl tvorų, kitų statinių, įrenginių ar įveisiamų želdinių, medžių ir krūmų liekanų, kliudančių pakrante eiti asmenims, nebuvimo, žemės savininkas ar valdytojas gali imtis priemonių atkurti erozijos pažeistą pakrantę.
- Asmenų teisė naudoti pakrantę be užtvėrimų apsisotai yra neatskiriama nuo pareigos užtikrinti, kad apsisotimo vietoje aplinka nebūtų teršiama atliekomis ir kad čia esančios atliekos būtų surinktos ir išvežtos (išneštos).

2. Lietuvos Respublikos Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas

Pagal 98 straipsnį paviršiniuose vandens telkiniuose draudžiama:

- įrengti salas, brastas, juos paversti kitomis žemės naudmenomis. Šie draudimai negalioja dirbtiniams nepratekamams paviršiniams vandens telkiniams;
- šalinti iš vandens telkinių dugno riedulius, reguliuoti (tvenkti (patvenkti) ir kitais būdais keisti vandens lygį, gylį ir (arba) krantų liniją) upes ir ežerus. Šie apribojimai netaikomi, jeigu atliekami paviršinių vandens telkinių tvarkymo darbai, įrengiamos maudyklos, krantinės miestuose ir miesteliuose, eksploatuojamos naudingos iškasenos ežeruose, statomi ir (ar) rekonstruojami melioracijos statiniai, inžineriniai tinklai, įdiegiamos žuvų išteklių apsaugos bei potvynių prevencijos priemonės, vykdomi ekstremaliųjų įvykių, avarių padarinių likvidavimo darbai, atkuriamas erozijos nuardyta kranto linija ir (ar) taikomos kitos priešerozinės kranto apsaugos priemonės, vykdomi gerą vandens telkinio būklę užtikrinantys darbai ir darbai skirti saugomų gamtinių ir kultūrinių vertybių apsaugai;
- važiuoti motorinėmis transporto priemonėmis, traktoriais ir savaeigėmis mašinomis paviršinių vandens telkinių dugnu ir ledu. Draudimas negalioja kai – važiuojama per brastas, kurios, vadovaujantis Kelių įstatymu pripažįstamos kelių dalimis, vykdomas žmonių gelbėjimas, ekstremaliųjų įvykių ir (ar) avarių padarinių likvidavimo darbai, valstybės sienos ir (ar) krašto apsaugos, viešosios tvarkos užtikrinimas, aplinkos apsaugos valstybinė kontrolė ir valstybinė saugomų teritorijų kontrolė, saugomų teritorijų gamtotvarkos, paviršinių vandens telkinių tvarkymo darbai ir būklės tyrimai, inžinerinės infrastruktūros eksploatavimo darbai, kertamos nendrės.

Pagal 99 straipsnį paviršinių vandens telkinių apsaugos zonos draudžiama:

- plynai kirsti medžius ir krūmus šlaituose, kurių nuolydis didesnis kaip 15 laipsnių, išskyrus atvejus, kai piliakalnių, pilkapių, gamtos paveldo objektų ir kiti šlaitai tvarkomi pagal kultūros paveldo objekto tvarkymo projektus, saugomų teritorijų planavimo dokumentus, saugomų rūšių apsaugos planus, aplinkos ministro nustatyta tvarka patvirtintus invazinių rūšių populiacijų gausos reguliavimo veiksmų planus;

- važiuoti motorinėmis transporto priemonėmis ir jas statyti arčiau kaip 25 metrai nuo vandens telkinio kranto, išskyrus atvejus, kai – mažesniu, negu nurodyta, atstumu šiomis priemonėmis važiuojama ar jos statomos čia esančiuose keliuose, gatvėse, aikštėse, stovėjimo aikštelėse, gyvenamųjų namų kiemuose, vykdomi žmonių paieškos ir gelbėjimo darbai, ekstremaliųjų įvykių ir (ar) avarijų padarinių likvidavimo darbai, valstybės sienos ir (ar) krašto apsauga, aplinkos apsaugos valstybinė kontrolė ir valstybinė saugomų teritorijų kontrolė, saugomų teritorijų gamtotvarkos, aplinkos monitoringo ir tyrimo, hidrometeorologijos darbai, vykdomi leistini žemės ar miškų ūkio, melioracijos, vidaus vandens kelių priežiūros ir statinių statybos darbai;

- tvirti tvoras, kitais statiniais, įrenginiais ir (ar) įveisiamais želdiniais, medžių ir krūmų liekanomis kliudyti pakrante praeiti asmenims (toliau šiame punkte – užtvėrimai) paviršinio vandens telkinio apsaugos zonos dalyje, apimančioje 5 metrus nuo vandens (kranto) linijos (esant vidutiniam vandens lygiui). Jeigu žemė pirmuosius 5 metrus nuo vandens telkinio kranto linijos yra užpelkėjusi arba yra stačiame šlaite (skardyje), nurodytas užtvėrimų draudimas taikomas didesniu atstumu nuo vandens taip, kad bent vieno metro pločio žemės juosta būtų tinkama asmenims praeiti vandens telkinio pakrante.

Pagal 100 straipsnį paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostose draudžiama:

- dirbti žemę, naudoti trąšas, cheminius augalų apsaugos produktus, kitas chemines medžiagas ir jų mišinius, jeigu jie gali patekti į vandenį ir sukelti vandens ekosistemų pakenkimus:

- vykdyti žemės darbus, keisti kranto liniją, reljefą ir žemės paviršių. Šie draudimai negalioja kai – žemės darbai vykdomi ir (ar) kranto linija, reljefas ar žemės paviršius keičiamas, taikant esamų statinių apsaugos nuo potvynių, erozijos prevencijos ar jos padarinių šalinimo priemones, atliekant paviršinių vandens telkinių tvarkymo darbus pagal aplinkos ministro patvirtintus Paviršinių vandens telkinių tvarkymo reikalavimus.

3. [Upių ir ežerų, priskiriamų lašišiniams vandens telkiniams, sąrašas ir Upių ir ežerų, potencialiai galimų priskirti lašišiniams vandens telkiniams, sąrašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. 362 „Dėl Vandens telkinių suskirstymo“.](#)

Visuose vandens telkiniuose tvarkymo darbus draudžiama vykdyti pavasarinio žuvų neršto ir migracijos laikotarpiu nuo kovo 15 iki birželio 30 dienos. Dalis vertingų žuvų migruoja ir neršia rudenį. Vengiant žalos saugomoms žuvų rūšims yra sudarytas lašišinių vandens telkinių sąrašas ir šiems telkiniams numatyti papildomi aplinkosauginiai apribojimai. Šiame sąrašė esančioms upėms ir ežerams, siekiant apsaugoti žuvų buveines, jų migraciją bei nerštavietes, taikomas ilgesnis vandens telkinių tvarkymo darbų draudimo laikotarpis – nuo rugsėjo 15 d. iki gruodžio 31 d. Minėtais laikotarpiais draudžiami visi vandens telkinio tvarkymo darbai – dugno nuosėdų iškasimas ar išsiurbimas, mineralinio grunto paskleidimas ant telkinio dugno, vandenyje augančių makrofitų pjovimas ir pašalinimas ir kt., išskyrus pakrantės tvarkymo darbus vykdomus miestų ir miestelių teritorijose, kurie teritorijų planavimo dokumentais arba atitinkamų institucijų sprendimais teisės aktų nustatyta tvarka priskirti rekreacinėms teritorijoms.

4. [Melioracijos techninis reglamentas MTR 1.05.01:2005 „Melioracijos statinių projektavimas“, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. sausio 3 d. įsakymu Nr. 3D – 1 „Dėl Melioracijos techninio reglamento MTR 1.05.01:2005 „Melioracijos statinių projektavimas“ patvirtinimo“.](#)

Vykdam melioracijos sistemų rekonstrukcijos ar remonto darbus sureguliuotų upių baseinuose ir tvarkant sureguliuotas upes taikomi panašūs aplinkosauginiai reikalavimai kaip ir tvarkant natūralias upes, ežerus ar tvenkinius. Pažymėtina, kad šienavimas, nesaugotinių medžių kirtimas sureguliuotos upės šlaituose ir pakrančių apsaugos juostose vykdomas be aplinkosauginių apribojimų. Yra tik vienas reikalavimas – privaloma palikti pašalintų medžių kelmus. Iš sureguliuotos upės vagos iškastas nuosėdas draudžiama sandėliuoti upės pakrantės apsaugos juostoje, tačiau nedraudžiamas nuosėdų panaudojimas pažeistos upės pakrantės apsaugos juostos atstatymui.

Upių ištiesinimas stipriai pakeitė ne tik vagų ir slėnių morfologiją, bet ir jų ekosistemas, ir visa tai neigiamai paveikė upių būklę. Atlikus tvarkymo darbus natūralioje upėje jos būklė pagerėja, tačiau sureguliuotoje upėje tokių darbų nepakanka ir reikalingos papildomos priemonės. Tvarkant

ištiesintą upę ar jos ruožus bei papildomai įdiegus 3 aplinkosaugines priemones, sudarančias palankesnes sąlygas vagos morfologijos atsistatymui, buveinių ir biotos atsikūrimui upėje, galima tikėtis teigiamo poveikio. Neigiamą poveikį mažinančių aplinkosauginių priemonių spektras ir jų taikymas, vykdant sureguliuotos upės tvarkymą, įteisintas šiame melioracijos techniniame reglamente. Pažymėtina, kad teigiamas aplinkosauginių priemonių poveikis sureguliuotai upei pasiekiamas, jeigu tvarkomo ruožo (ar bendras ruožų) ilgis 2,5 km ir daugiau. Jeigu sureguliuota upė įrašyta į Rizikos vandens telkinių sąrašą, tuomet aplinkosauginių priemonių taikymas privalomas esant tvarkomo ruožo (ar bendram ruožų) ilgiui 1,2 km ir daugiau. Taikomos priemonės turi užtikrinti efektyvų melioracijos sistemos veikimą ir kartu skatinti renatūralizacijos procesus sureguliuotoje upėje.

5. [Rizikos vandens telkinių sąrašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2017 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. D1 – 908, „Dėl rizikos vandens telkinių sąrašo patvirtinimo“](#).

Dalis vandens telkinių, dėl įvairių rizikos veiksnių (vagos ištiesinimo, žemės ūkio taršos ir kt.) patiriantys didelį neigiamą poveikį ir neatitinkantys geros būklės, yra įrašyti į Rizikos vandens telkinių sąrašą. Vykdamas šiame sąrašė esančių sureguliuotų upių tvarkymo darbus melioracijos reikmėms ir siekiant pagerinti jų būklę, privaloma parengti melioracijos statinio projekto aplinkosauginę dalį, kurioje turi būti numatytos trys priemonės, mažinančios neigiamą poveikį upei, bei numatytas ne mažesnis kaip 15 proc. sureguliuotos upės pakrančių ilgio apželdinimas vietovei būdingomis medžių rūšimis. Melioracijos statinio remonto ir rekonstrukcijos projekto aplinkosauginė dalis rengiama, kai tvarkomas sureguliuotos upės ruožo ilgis yra ne mažiau kaip 1,2 km. Jei upė neįrašyta į Rizikos vandens telkinių sąrašą, projektas reikalingas tada, kai tvarkomo ruožo ar ruožų bendras ilgis yra 2,5 km. Parengta melioracijos statinio projekto aplinkosauginė dalis teikiama derinti:

- Aplinkos apsaugos agentūrai (atsakinga institucija), kai tvarkomas sureguliuotos upės ruožas ar keli jos ruožai nėra Saugomoje teritorijoje.
- Saugomos teritorijos direkcijai (direkcija), kai tvarkomas sureguliuotas upės ruožas ar keli jos ruožai yra Saugomoje teritorijoje.

Atsakinga institucija ar direkcija apie suderintą melioracijos statinio projekto aplinkosauginę dalį per 2 darbo dienas turi informuoti Aplinkos apsaugos departamentą ir pateikti suderintos melioracijos statinio projekto aplinkosauginės dalies kopiją.

Vandens telkinių ir pakrančių tvarkymo darbų aplinkosauginiai draudimai ir apribojimai

Valymo darbai vandens telkinyje negalimi, kai jame atlikta detali naudingų iškasenų žvalgyba ir yra aprobeutas naudingų iškasenų telkinys, taip pat Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatyme nustatytais atvejais. Papildomai, visuose vandens telkiniuose nuo kovo 15 d. iki birželio 30 d. upėse ir ežeruose įrašytuose į lašišinių vandens telkinių sąrašą ir į potencialiai galimų priskirti lašišinių upių sąrašą – papildomai lašišinių žuvų neršto ir migracijos laikotarpiu nuo rugsėjo 15 d. iki gruodžio 31 d. Šis draudimas negalioja atliekant pakrantės tvarkymo darbus miestų ir miestelių teritorijose, kurios teritorijų planavimo dokumentais arba institucijų sprendimais priskirtos rekreacinėms. Taip pat šie draudimai netaikomi melioracijos reikmėms sureguliuotų upių ar jų ruožų tvarkymui.

Tvarkymo metu susidariusias atliekas (įskaitant augaliją ir dugno nuosėdas) draudžiama sandėliuoti ar paskleisti vandens telkiniuose, salose, vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, potvynių užliejamose teritorijose, akmenynuose, pelkėse ir šaltinių teritorijose, natūraliose pievose, saugomų rūšių radavietėse ir augavietėse.

Vandens telkiniuose ir pakrantėse galimi tvarkymo darbai

Vandens telkiniuose – vandenyje augančios augalijos (makrofitų) pjovimas, rovimas, iškasimas ir pašalinimas arba jų sodinimas. Taip pat galima ir biomanipuliacija (esamų hidrobiontų rūšių pašalinimas arba naujų rūšių įveisimas).

Susikaupusių nuosėdų šalinimas (iškasant, išsiurbiant) ir/arba mineralinio grunto paskleidimas, nekeičiant krantų linijos.

Teršalų valymas, jų izoliavimas, stabilizavimas bei surišimas vandens telkinių ekosistemoje į patvarius ir inertinius junginius.

Vandens telkinių pakrantėse – žolinės augalijos šienavimas, krūmų, menkaverčių ir invazinių medžių pjovimas, žolių mišinių sėjimas, vietovei būdingų krūmų ir medžių sodinimas (išskyrus juodalksnio, baltalksnio ir invazines medžių rūšis).

Erozinių procesų pažeistos pakrantės tvarkymas, erozinių procesų prevencija (kranto linijos, pakrantės šlaito tvirtinimas gamtinėmis medžiagomis bei bioinžinerinėmis ir/ar techninėmis priemonėmis).

Paplūdimių iki 0,5 ha ploto įrengimas (tik mažo nuolydžio pakrantėse, iki 10°), mineralinio grunto paskleidimas (sluoksnio storis iki 40 cm).

Laikinių parkavimo vietų technikai, sandėliavimo aikštelių bei laikinių dugno nuosėdų sėsdintuvų įrengimas už vandens telkinių apsaugos juostos išorinės ribos (atliekant vandens telkinių tvarkymo darbus).

Paplūdimių įrengimo reikalavimai

Įrengiant paplūdimį (plotas iki 0,5 ha) privaloma išsaugoti saugotinus medžius (išskyrus atvejus, kai gautas leidimas juos kirsti), saugomų augalų, gyvūnų ar grybų radavietes ar augavietes, Europos Bendrijai svarbias natūralias buveines. Negalima keisti vandens telkinių kranto linijos, naikinti ar keisti pakrantės reljefo formų.

Draudžiama įrengti paplūdimį pakrantėse, jei žemės paviršiaus vidutinis nuolydis didesnis kaip 10°, pelkėse, šaltinių teritorijose, akmenynuose, natūraliose pievose. Paplūdimys negali būti saugomų rūšių radavietėse, augavietėse, Europos Bendrijai svarbiose natūraliose buveinėse, valstybės saugomose teritorijose, jei jų įrengimo vietos nenumatytos teritorijų planavimo dokumentuose.

VANDENS TELKINIŲ NUOSAVYBĖS TEISĖ, TERITORIJOS STATUSAS

Atliekant paviršinių vandens telkinių (ežerų, upių, sureguliuotų (ištiesintų) upių, kanalų, senvagių, tvenkinių) ir jų pakrančių tvarkymą, svarbu žinoti jų nuosavybės teisę bei teritorijos, kurioje jie yra, statusą, nes su vandens telkinių savininkais bei teritorijų valdytojais (ar atsakingaisiais už šias teritorijas) privaloma derinti vandens telkinių tvarkymo darbus, gauti jų sutikimą ar pritarimą.

Vandens telkinių nuosavybė

1. Valstybinės nuosavybės – Lietuvos valstybės, kai vandens telkinius patikėjimo teise valdo Nacionalinė žemės tarnyba prie ŽŪM arba savivaldybės – valstybinės žemės sklypų, perduotų savivaldybėms patikėjimo teise.

2. Privačios nuosavybės – juridinių asmenų nuosavybės objektai;

3. Bendrosios dalinės – valstybės ir savivaldybių arba kitų asmenų žemės nuosavybė, teisės aktų nustatyta tvarka įsigijus iš valstybės ar valstybei įsigijus iš savivaldybių arba kitų asmenų statinio ar įrenginio užimto žemės sklypo arba vandens telkinio dalį, pagal įstatymus, reglamentuojančius piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimą, atkūrus nuosavybės teises pagal teritorijų planavimo dokumentą ar žemės valdos projektą suformuoto neužstatyto žemės sklypo dalį, taip pat kitais įstatymų nustatytais atvejais. Šiais atvejais valstybės vardu veikia ir bendraturčio teisės į žemės sklypą įgyvendina Nacionalinė žemės tarnyba arba kitas valstybinės žemės patikėtinis, kuriam šio ar kitų įstatymų nustatyta tvarka perduota valstybei priklausanti bendrosios dalinės nuosavybės teise valdomo žemės sklypo dalis.

Vandens telkiniai pagal teritorijos statusą gali būti priskirti saugomoms teritorijoms

1. Saugomoje teritorijoje, jos buferinėje apsaugos zonoje. Saugomos teritorijos suprantamos pagal sąvoką, įtvirtintą Lietuvos Respublikos Saugomų teritorijų įstatyme: „tai sausumos ir (ar) vandens plotai nustatytais ribomis, turintys mokslinę, ekologinę, kultūrinę ir kitokią vertę ir kuriems teisės aktais nustatytas specialus apsaugos ir naudojimo režimas (tvarka)“. Vadovaujantis

Saugomų teritorijų įstatymo nuostatomis, saugomos teritorijos pagal saugomų vertybių pobūdį skirstomos į gamtines, kultūrines arba mišrias (kompleksines).

Rezervatai, draustiniai, gamtos paveldo objektai, valstybiniai parkai, biosferos stebėsenos (monitoringo) teritorijos, atkuriamieji ir genetiniai sklypai, valstybinių parkų ir biosferos stebėsenos (monitoringo) teritorijų funkcinio prioriteto zonos, valstybinių rezervatų, valstybinių draustinių gamtos paveldo objektų, valstybinių parkų, biosferos rezervatų buferinės apsaugos zonos, taip pat tinklo „Natura 2000“ teritorijos registruojamos Saugomų teritorijų valstybės kadastrė (vieša prieiga prie duomenų: <https://stk.am.lt/portal/>).

2. Savivaldybės tarybos įsteigtoje saugomoje teritorijoje. Savivaldybės saugomas teritorijas steigia, jų ribas nustato ir keičia savivaldybės taryba, tvirtindama savivaldybės draustinių ribų planus, o savivaldybės saugomais objektais skelbia savivaldybės taryba, tvirtindama šių objektų schemas.

3. Karstinio regiono teritorijoje. Šiaurės Lietuvos karstinio regiono teritorija yra nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. gruodžio 2 d. nutarimu Nr. 1246 „Dėl Šiaurės Lietuvos karstinio regiono teritorijos ir intensyvaus karsto žemių grupavimo nustatymo“, o šio regiono ribos yra patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. gruodžio 4 d. įsakymu Nr. D1-665 „Dėl Šiaurės Lietuvos karstinio rajono ribų ir intensyvaus karsto žemių grupių nustatymo“. Karstinių reiškinių arealas apima Biržų, Pasvalio rajonus, Radviliškio rajono rytinį pakraštį bei Panevėžio rajono šiaurinę dalį, t. y. teritoriją, kur arti žemės paviršiaus yra gipsingi sluoksniai. Dėl kritulių poveikio vyksta šių gipsingų uolienuų tirpimas, formuojasi požeminės tuštumos, o žemės paviršiuje – įgriuvos, smegduobės. Per šias neigiamas reljefo formas – „žemės žaizdas“ į požeminius vandenis iš aplinkos gali lengvai patekti įvairūs teršalai, pesticidai, trąšos, nuotekos ir šioje karstinėje teritorijoje labai padidėja požeminių vandenų užteršimo rizika. Lietuvoje karstiniai procesai apima apie 1050 km² plotą, tačiau naujausi geologinių tyrimų duomenys rodo, kad karstinis regionas plečiasi, o vykstant klimato pokyčiams prognozuojamas karstinių procesų suintensyvėjimas.

4. Kultūros paveldo objekto ar vietovės teritorijoje. Pavieniai ar į kompleksą įeinantys žemės sklypai, sklypų dalys, vandens, miško plotai, statiniai ar kiti nekilnojamieji daiktai, turintys vertingųjų savybių, registruoti kaip kultūros vertybės. Kultūros paveldo statusą turinti teritorija – kultūros paveldo objekto užimamas ir jam naudoti reikalingas žemės sklypas ar kitas plotas, kuriam nustatomi paveldosaugos reikalavimai. **Apsaugos zonoje** – greta saugomo kultūros paveldo objekto esančios teritorijos, kuriose nustatomos žemės sklypų ir kitų nekilnojamųjų daiktų tvarkymo ir naudojimo specialiosios sąlygos apsaugoti vertingąsias savybes nuo galimo neigiamo veiklos tose gretimose teritorijose poveikio. Kultūros vertybės registruojamos Kultūros vertybių registre (vieša prieiga prie duomenų: <http://kvr.kpd.lt/heritage/>).

VANDENS TELKINIO TVARKYMO DARBŲ PROCEDŪROS

Projekto derinimas ir Pranešimo pateikimas

Vandens telkinio ir/ar jo pakrantės tvarkymo darbai, kada būtina teikti Pranešimą arba gauti pritarimą Projektui, nurodyti Aprašo 1 priede. Jeigu planuojamų vandens telkinio ir/ar jo pakrantės tvarkymo darbų mastas yra mažesnis, negu nurodyta Aprašo 1 priedo antroje skiltyje, tai yra, tvarkomas iki 0,04 ha plotas ir nėra saugomoje teritorijoje, tuomet institucijoms teikti informacijos nereikia. Jeigu vandens telkinys yra saugomoje teritorijoje ir tvarkomas iki 0,04 ha dydžio plotas, teikiamas Pranešimas, o jei didesnis kaip 0,04 ha, teikiamas Projektas. Nesaugomoje teritorijoje tvarkant plotą nuo 0,04 ha iki 0,1 ha, privaloma teikti Pranešimą, o vykdant darbus didesniame kaip 0,1 ha plote rengiamas Projektas ir teikiamas Agentūrai. Projektas turi būti parengtas vadovaujantis Aprašo 2 priede nustatytais reikalavimais.

Pranešimas raštu teikiamas institucijoms

Saugomos teritorijos direkcijai – kai vandens telkinys ar jo dalis yra saugomoje teritorijoje.

Aplinkos apsaugos departamentui – kai planuojamas įrengti ar tvarkyti tik paplūdimys ir vandens telkinys nėra saugomoje teritorijoje.

Aplinkos apsaugos agentūrai – kai vandens telkinys nėra saugomoje teritorijoje.

Projektas raštu visais atvejais teikiamas Aplinkos apsaugos agentūrai.

Pranešimo pakeitimas teikiamas – kai keičiasi vandens telkinio tvarkymo darbų vykdymo data, numatomas tvarkyti plotas, vandens telkinio valymo technologija, dugno nuosėdų panaudojimas. Prašyme nurodoma (-os) teikiamo Pranešimo pakeitimo priežastis (-ys) bei pridedamas Pranešimo pakeitimas.

Projekto pakeitimas teikiamas – kai keičiasi dugno nuosėdų apdorojimui ar panaudojimui numatoma vieta ir (ar) iškastų dugno nuosėdų tvarkymo technologija ir panaudojimas ir (ar) vieta sėsdintuvų įrengimui ir (ar) privažiavimo vietos ir (ar) numatomi užbaigiamieji darbai (sėsdintuvų, laikinų privažiavimo vietų ir statinių panaikinimas, vandens kokybės stebėseną ir jos gerinimo priemonės). Prašyme nurodoma (-os) teikiamo Projekto pakeitimo priežastis (-ys) bei pridedamas Projekto pakeitimas.

Neatlikus vandens telkinio tvarkymo darbų per **Projekte, Projekto pakeitime, Pranešime ar Pranešimo pakeitime** nustatytą terminą, nurodomos tvarkymo darbų vėlavimo priežastys, apie tai informuojama Aplinkos apsaugos agentūra arba direkcija, kurios suderina naują Projekto, Projekto pakeitimo, Pranešimo ar Pranešimo pakeitimo įgyvendinimo terminą, priima sprendimą dėl nebaigtų tvarkymo darbų atlikimo termino ir apie tai informuoja Projektą, Projekto pakeitimą, Pranešimą ar Pranešimo pakeitimą nagrinėjusias institucijas ir Aplinkos apsaugos departamentą.

Teikiamo Pranešimo, Projekto vandens telkinių ir/ar jų pakrančių tvarkymo darbams turinys (teikiami dokumentai, pažymos, informacija). Privaloma pateikti informaciją (taip), teikti tik (*), teikti nereikia (–)

Sudedamosios dalys	Informacija	Pranešimas	Projektas
1. Užsakovo (fizinio/juridinio) kontaktiniai duomenys	1.1. asmens vardas, pavardė/pavadinimas; 1.2. gyvenamosios vietovės/buveinės adresas; 1.3. telefono numeris; 1.4. elektroninis paštas.	taip taip taip taip	taip taip taip taip
2. Planuojamo tvarkyti vandens telkinio adresas ir tvarkymo darbų tikslas, terminas	2.1. pavadinimas*, identifikavimo kodas. 2.2. vietovės adresas. 2.3. koordinatės pagal LKS 94 koordinačių sistemą; 2.4. tvarkytinos vietos centro taško koordinatės LKS 94; 2.5. darbų vykdymo priežastis, tikslas; 2.6. darbų vykdymo pradžia, pabaiga.	* taip – taip – taip	taip taip taip – taip taip
3. Tvarkymo vietovės apibūdinimas, kartografinė medžiaga	3.1. tvarkymo vieta, jos ilgis, plotis, plotas; 3.2. vietovės schema ar kita kartografinė medžiaga kurioje pažymima: 3.2.1. vandens telkinys ar jo dalis, jo gretimybės (ne senesnės kaip 5 metų); 3.2.2. planuojama tvarkymo vieta; 3.2.3. vandens telkinio apsaugos juostos ir kitos teritorijos, kuriose nustatytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos; 3.2.4. telkinio gylis, dumblo sluoksnio storis (telkinio batimetrinė nuotrauka, pjūviai); 3.2.5. teritorijos prie vandens zonos topografinis planas* (M 1:500), ir kiti	taip – taip taip – *(paplūdimio	taip taip taip – taip taip

	planai, žemės paviršiaus profiliai*, brėžiniai reikalingi tvarkymo darbams; 3.5. planuojamos tvarkyti vietovės nuotraukos (ne senesnės kaip pusės metų, darytos prieš vandens telkinio tvarkymo darbus).	<i>įrengi-</i> <i>mas)</i> taip	taip
4. Pašalintų vandens augalų ir dugno nuosėdų tvarkymas	4.1. iškastų dugno nuosėdų kiekis; 4.2. pašalintos augalijos kiekis; 4.3. pašalintų dugno nuosėdų tvarkymo technologija, sandėliavimo, panaudojimo vieta; 4.4. pašalintos augalijos apdorojimo, sandėliavimo, panaudojimo vieta.	– – taip taip	taip taip taip taip
5. Darbų technologijos aprašymas	5.1. būsimi darbai, jų organizavimas; 5.2. naudojama technika*, priemonės, eksploatacinės medžiagos, jų parkavimo, sandėliavimo vieta; 5.3. darbų pobūdis (plovimas, rovimas, kasimas, siurbimas, lyginimas, sėjimas ir kt.); 5.4. pašalintos vandens augalijos, dugno nuosėdų transportavimo būdas; 5.5. privažiavimo vietos arba laikinų privažiavimo vietų projektavimas; 5.6. laikinų privažiavimo kelių, statinių panaikinimas baigus darbus; 5.7. vandens kokybės stebėseną, jos gerinimo priemonės.	– * taip taip – – –	taip taip taip taip taip taip taip
6. Aplinkosauga	6.1. priemonės sumažinančios arba kompensuojančios neigiamą poveikį aplinkai; 6.2. galimų avarinių situacijų prevencija; 6.3. avarijų likvidavimo būdai; 6.4. saugomų rūšių radaviečių, augaviečių apsaugos priemonės.	– – – –	taip taip taip taip
7. Tyrimų duomenys	7.1. vandens kokybės stebėsenos duomenys, jos gerinimo priemonės; 7.2. dugno nuosėdų tyrimų duomenys (sausųjų medžiagų kiekis, pH, bendrasis N ir P, naftos produktų ir sunkiųjų metalų koncentracija), jei numatoma panaudoti tręšimui žemės ūkyje.	– –	taip taip
8. Dokumentų kopijos	8.1. nuosavybę patvirtinantys dokumentai, kuriuose nurodyta žemės naudojimo paskirtis, nustatytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos; 8.2. rengėjų kvalifikaciją patvirtinantys dokumentai (biologijos, geografijos, geologijos, ekologijos, aplinkotyros, aplinkos inžinerijos krypties aukštasis universitetinis išsilavinimas); 8.3. rengėjų patirtį liudijantys dokumentai (dalyvavimas rengiant ne mažiau kaip vieną vandens telkinio tvarkymo ir/ar valymo projektą); 8.4. tyrimų laboratorijos akreditavimo pažymėjimas arba leidimas atlikti tyrimus.	taip – – –	taip taip taip taip
9. Pažymos, sutikimai	9.1. vandens telkinio savininko (-ų) sutikimas dėl vandens telkinio ir/ar pakrantės tvarkymo darbų; 9.2. dugno nuosėdas priimančio asmens sutikimas (jei numatoma perleisti kitam asmeniui); 9.3. vandens augaliją priimančio asmens sutikimas	taip taip taip	taip taip taip

	(jei numatoma perleisti kitam asmeniui); 9.4. informacija apie vandens telkinyje ar pakrantėje randamas saugomas rūšis;	–	taip
	9.5. Lietuvos geologijos tarnybos pažyma apie aprobuotą naudingų iškasenų telkinį vandens telkinyje;	taip	taip
	9.6. ekstremalių situacijų komisijos sprendimas (tik atliekant erozijos prevencijos ir/ar erozijos padarinių tvarkymo darbus pakrantėje);	–	taip
	9.7. išvada dėl poveikio „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo, jei turėjo būti atliktos reikšmingumo nustatymo procedūros;	taip	taip
	9.8. atrankos išvada dėl PŪV poveikio aplinkai vertinimo arba sprendimas dėl PŪV galimybių ir atrankos išvados ar sprendimo viešinimo dokumentai, kai pagal PŪV poveikio aplinkai vertinimo nuostatas turi būti atliktos PŪV poveikio aplinkai vertinimo procedūros.	–	taip

Melioracijos reikmėms sureguliuotų upių ar jų ruožų tvarkymo reikalavimai

Vykdamas melioracijos reikmėms sureguliuotų upių tvarkymą taikomos supaprastintos procedūros, mažesni aplinkosauginiai reikalavimai (kaip pvz. nesaugotinių medžių ir krūmų šalinimas pakrančių apsaugos juostoje be aplinkosauginių apribojimų, išskyrus saugomas teritorijas). Tvarkymo darbus sureguliuotose upėse (vagos dugno nuosėdų pašalinimą, vagos projekcinio gylio atstatymą, šienavimą, medžių ir krūmų šalinimą pakrančių apsaugos juostose) galima vykdyti visus metus, nes nėra taikomi apribojimai dėl vandens paukščių perėjimo, žuvų neršto ir migracijos laikotarpių. Asmuo, planuojantis sureguliuotos upės tvarkymo darbus, institucijoms pateikia **informaciją**.

Aplinkosaugos institucijoms informacijos, pranešimų ar projektų dėl melioracijos reikmėms sureguliuotų upių ar jų ruožų tvarkymo teikti nereikia

Kai upės vagos ruožo ar jos ruožų bendras ilgis neviršija 1,2 km ir atliekami tik upės pakrantės tvarkymo darbai (šienavimas, nesaugotinių medžių ir krūmų šalinimas paliekant kelmus, pažeistos upės pakrantės apsaugos juostos tvarkymas, jos apsėjimas daugiametėmis žolėmis), be aplinkosauginių apribojimų, išskyrus saugomas teritorijas, jeigu tai numatyta šių teritorijų tvarkymo ar gamtotvarkos planuose, arba vykdamas vandens telkinio tvarkymo darbus, numatytus saugomų rūšių apsaugos ir veiksmų planuose.

Institucijoms informacija teikiama

Aplinkos apsaugos departamentui (AAD) (raštu arba el. paštu ne vėliau kaip prieš 3 darbo dienas iki darbų pradžios) – kai upė nėra saugomoje teritorijoje, neįrašyta į Rizikos vandens telkinių sąrašą, o jos tvarkomo ruožo ar ruožų bendras ilgis yra nuo 1,2 km iki 2,5 km.

Saugomos teritorijos direkcijai – kai upės ruožas ar jos ruožai yra saugomoje teritorijoje, ruožo ar ruožų bendras ilgis viršija 1,2 km ir upė įrašyta į Rizikos vandens telkinių sąrašą* arba ruožo ar ruožų bendras ilgis viršija 2,5 km*.

Aplinkos apsaugos agentūrai – kai upės ruožas ar jos ruožai nėra saugomoje teritorijoje, ruožo ar ruožų bendras ilgis viršija 1,2 km ir upė įrašyta į Rizikos vandens telkinių sąrašą* arba ruožo ar ruožų bendras ilgis viršija 2,5 km*.

Institucijoms teikiamos informacijos turinys

Darbų užsakovo (fizinio/juridinio asmens) kontaktinė informacija

1. Asmens vardas, pavardė/pavadinimas.

2. Gyvenamosios vietovės/buveinės adresas.
3. Telefono numeris.
4. Elektroninio pašto adresas.

Tvarkomos upės duomenys, planuojami tvarkymo darbai

1. Sureguliuotos upės pavadinimas, identifikavimo kodas, nurodytas Lietuvos Respublikos upių ežerų ir tvenkinių kadastrė, koordinatės pagal LKS-94 koordinacijų sistemą, vietovės adresas.
2. Planuojamo tvarkyti upės ruožo ilgis (km) ar kelių jos ruožų bendras ilgis (km), pakrantės apsaugos juostos plotis (m).
3. Planuojamų tvarkymo darbų pradžias data ir darbų vykdymo trukmė.
4. Planuojami tvarkymo darbai (dugno nuosėdų valymas upės vagoje, jų tvarkymas, pakrantės šienavimas, nesaugotinių medžių, krūmų šalinimas upės šlaituose paliekant kelmus, pažeistos pakrantės apsaugos juostos atstatymas, pakrančių apželdinimas medžiais ir kt.).
5. Rengiama melioracijos statinio projekto aplinkosauuginė dalis*.

***Melioracijos statinio projekto aplinkosauuginė dalis**

Aplinkosauuginė dalis rengiama planuojant tvarkymo darbus melioracijos reikmėms sureguliuotose upėse, kai rengiamas melioracijos statinio naujos statybos ar rekonstravimo projektas ir kai tvarkomas upės ruožo ar ruožų bendras ilgis daugiau kaip 2,5 km arba daugiau kaip 1,2 km ilgio (jeigu upė įrašyta į Rizikos telkinių sąrašą). Aplinkosauuginėje dalyje turi būti numatytos ne mažiau kaip **3 skirtingos** neigiamą poveikį mažinančios aplinkosauuginės priemonės.

Įrengti ***dirbtinę šlapynę (biofiltrą)*** sureguliuotos upės vagoje, jos pakrantėje ar ties drenažo žiotimis.

Įrengti ***pavienius akmenis, įtvirtintų akmenų, nuovartų, kelmų ar rąstų stabilius metinius*** sureguliuotos upės vagoje ir/ar jos pakraščiuose.

Suformuoti upės ***vagos vingius, mažas įlankas ar užutekius, vagos skerspjūvio pokyčius*** (vagos gylio – pločio kaita).

Suformuoti upės ***dirbtinę salpą*** iš vienos ar abiejų upės vagos pusių, atitraukiant šlaitus toliau nuo vagos.

Įrengti ***kontroliuojamo drenažo nuotėkio sistemas***.

Be aukščiau išvardintų aplinkosauuginių priemonių privaloma **numatyti ne mažesnę kaip 15 procentų** sureguliuotos upės pakrančių vandens apsaugos juostų ilgio apželdinimą (viename arba abiejuose upės krantuose), išsaugant esančius arba pasodinant naujus vietovei būdingų rūšių medžius, išskyrus juodalksnio, baltalksnio ir invazines medžių rūšis.

Taikomos aplinkosauuginės priemonės ir jų matmenys turi būti parenkamos pagal hidraulinius skaičiavimus upės vagos parametrų, ir jos neturi pakenkti melioracijos sistemos efektyviam veikimui. Apie tokių priemonių naudą ir jų praktinį įdiegimą yra 2016 m. parengta studija „[Ištiesintos upės renatūralizavimas ir jo efektyvumo upių ekologinei būklei tyrimai](#)“.